

ДОВІДКА
за результатами самооцінювання освітніх процесів
за напрямом «Система оцінювання здобувачів освіти»
у 2021-2022 навчальному році

На підставі Закону України «Про повну загальну середню освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2020 №1480 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти», рекомендацій Державної служби якості освіти України до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти «Абетка для директора» (Київ – 2021), наказу Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 № 17 «Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти» (зі змінами) в закладі проведено самооцінювання за напрямом «Система оцінювання здобувачів освіти» (5–11 класи). Під час самоаналізу були використані такі методи збору інформації як опитування учасників освітнього процесу (анкетування, індивідуальне інтерв'ю), спостереження за освітнім процесом, вивчення документації, моніторинг і аналіз даних і показників.

Вимога 2.1. Наявність відкритої, прозорої і зрозумілої для здобувачів освіти системи оцінювання їх навчальних досягнень

При виконанні роботи вчитель-предметник, як правило, має розроблені критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, які ґрунтуються на критеріях, затверджених Міністерством освіти і науки України, і враховують особливості вивчення теми (обсяг годин, кількість обов'язкових робіт, освітню програму, організаційну форму проведення навчального заняття). Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011 № 329, та розроблені вчителями-предметниками критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з математики, хімії, фізики (загальні та розв'язування задач, лабораторні роботи окремо), зарубіжної літератури, історії та основ правознавства, англійської мови, української мови та літератури, фізичної культури, біології, географії, інформатики, трудового навчання розміщені на офіційному сайті закладу освіти та на інформаційних стендах у навчальних кабінетах.

Під час відвідування навчальних занять спостерігалось, що вчителі в основному оприлюднюють критерії оцінювання до конкретного виду роботи та до уроку в цілому (використовують додатковий роздатковий матеріал, у якому зазначена кількість балів, яку учень може отримати) та оцінюють результати навчання учнів, відповідно до власноруч розроблених критеріїв.

Інформація про систему оцінювання навчальних досягнень, як правило, не доноситься учителями до батьків здобувачів освіти.

За результатами опитування, проведеного серед учнів 9–11 класів, виявлено:

53% отримують інформацію про критерії, правила оцінювання навчальних досягнень, 40,7% отримують тільки у разі звернення до вчителя;

29% стверджують, що вчителі ще до початку оцінювання завжди пояснюють, за що учень може отримати певну оцінку, а після оцінювання завжди її обґрунтовують, 54% – вчителі переважно пояснюють вимоги до оцінювання, аргументують оцінку лише на їхнє прохання, 2,4% – вчителі ніколи не пояснюють вимоги до оцінювання, відмовляються обґрунтовувати виставлену оцінку, навіть на їхнє прохання. (Додаток 1).

Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку в учнів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід, вміти аргументувати і висловлювати свою думку. Отже, оцінювати необхідно не обсяг засвоєних знань, а те, як ці знання використовуються для вирішення прикладних завдань, тобто компетентності.

Більшість учителів школи активно впроваджують в освітній процес компетентнісний підхід, систему оцінювання спрямовують на перевірку рівня оволодіння ключовими компетентностями. Вони використовують (розробляють) компетентнісні завдання для проведення оцінювання. Питання оцінювання було розглянуто на засіданні педагогічної ради «Оцінювання як засіб реалізації компетентнісного підходу до навчання (Оцінювати, не знецінюючи)» у грудні 2021 року і потребує подальшого опрацювання.

Для реалізації компетентнісного підходу до навчання вчителі в рамках самоосвіти беруть участь у відповідних тренінгах або онлайн-курсах.

Для сприйняття здобувачами освіти системи оцінювання зрозумілою, чіткою і справедливою необхідно постійно враховувати думку учнів щодо системи оцінювання, залучати їх до розроблення критеріїв, впроваджувати самооцінювання і взаємооцінювання учнів, а також впроваджувати формувальне оцінювання. Вивчається думка учнів і батьків щодо справедливості оцінювання навчальних досягнень. Більшість здобувачів освіти вважають, що оцінювання результатів їхнього навчання у закладі освіти є справедливим і об'єктивним.

За результатами опитування 27% учнів 9–11 класів відмітили, що вчителі справедливо оцінюють їхні навчальні досягнення, 59% – у більшості випадків оцінюють справедливо, по 7% – у більшості випадків оцінюють несправедливо або несправедливо (додаток 2).

Вимога 2.2. Застосування внутрішнього моніторингу, що передбачає систематичне відстеження та коригування результатів навчання кожного здобувача освіти

Значна увага приділяється внутрішньому моніторингу для дослідження стану та результатів навчання здобувачів освіти, освітньої діяльності закладу освіти як з боку адміністрації, так і з боку вчителів. Аналіз оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є важливим інструментом у забезпеченні якості освітнього процесу і використовується з метою вивчення наступності, адаптації учнів, об'єктивності оцінювання, вивчення впливу форм і методів роботи, які використовує вчитель, на рівень навчальних досягнень учнів

тощо. Систематично проводяться моніторинги результатів навчання здобувачів освіти з предметів інваріантної частини навчального плану освітньої програми та в цілому (додатки 3, 4).

Адміністрація закладу згідно з перспективним планом вивчення стану викладання предметів інваріантної складової навчальних планів здійснює контроль за станом організаційно-педагогічного та методичного забезпечення викладання навчальних предметів та рівня навчальних досягнень учнів, видаються відповідні накази.

Останні роки немає можливості порівняти результати державної підсумкової атестації учнів 4 та 9-х класів з результатами річного оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Результати аналізу моніторингових досліджень розглядаються на засіданнях педагогічної ради, засіданнях методичних об'єднань закладу освіти, засіданнях атестаційної комісії та приймаються рішення щодо вдосконалення освітньої діяльності. Необхідним є регулярне з'ясування актуальної інформації про результати навчання кожного учня й відстеження їхнього навчального прогресу.

Використання оцінювання в балах як мірила має не завжди позитивний ефект для визначення навчальних досягнень учнів: виставлення оцінок у межах класу відповідно до стандартного розподілу не залишає шансу для учнів, які потребують підтримки.

Тому в освітньому процесі неможливо обійтись без формувального оцінювання. Воно оцінює процес навчання учнів, а не результат. У формувальному оцінюванні переважає оцінювання описове, яке спрямовується на індивідуальний прогрес учня.

За підсумками опитування 39% учнів 9-11 класів вважають, що в школі оцінюють їхні результати навчання з метою відстеження їхнього індивідуального прогресу в навчанні, 62% – з метою визначення рівня їхніх знань, умінь і навичок (додаток 5).

Більшість учителів-предметників в 5–11-х класах частково застосовують елементи формувального оцінювання. Так, вони надають учням час на обдумування відповіді та задають питання «Чому ти так вважаєш?», «Чи потрібна моя допомога?». Зворотній зв'язок відбувається на етапі рефлексії через проведення вправ «Незакінчене речення» (де учні будують відповідь за алгоритмом «було цікаво....було складно...я зрозумів, що... тепер я зможу... я навчився., я зміг...»), «На мою думку» («я знаю..я вмію...я знаю, над чим ще потрібно попрацювати...»), «Згоден-не згоден». Проте зворотний зв'язок щодо якості виконання завдань на уроках прослідковується не завжди. Учителі більшою мірою констатують факт виконання завдання словами «правильно», «молодець», але не надають пояснень щодо якості виконання завдання, не аналізують помилки. Практично не використовуються на уроках вербальні форми зворотного зв'язку, такі як: оцінні жести, сигнальні картки, оцінна лінійка та інші.

Формувальне оцінювання активно використовується вчителями початкових класів. Відповідно до концепції Нової української школи, яка

з 01 вересня 2022 року запроваджується у 5-х класах, формувальне оцінювання є необхідною умовою при навчанні учнів. Усі вчителі школи пройшли курс тренінгів за Програмою підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти в контексті Державного стандарту базової середньої освіти у відповідній освітній галузі при Київському університеті імені Бориса Грінченка, отримали сертифікати.

Вимога 2.3. Спрямованість системи оцінювання на формування у здобувачів освіти відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання

Освітній процес неможливий без мотивації учнів до навчання, яка сприяє інтелектуальному розвитку дитини, а також є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Для підвищенні мотивації до навчання вчитель має чітко визначити мету навчання, орієнтувати учнів на прикладний характер навчання, ставити проблемні питання, формувати критичне мислення. У такому разі учні будуть відчувати більшу відповідальність за результати свого навчання. Дане питання розглядається на засіданнях педагогічної ради, засіданнях методичних об'єднань.

Учні отримують необхідну підтримку та допомогу в навчальній діяльності в різних формах (консультації, індивідуальні завдання, допомога у підготовці до участі в учнівських олімпіадах, науково-дослідницькій діяльності тощо).

Близько 46% здобувачів освіти відповідально ставляться до процесу навчання, оволодіння освітньою програмою.

Найактивніше особистість формується у процесі самостійно організованої діяльності (праці, самонавчання, самовиховання, самооцінювання) під кваліфікованим педагогічним керівництвом. Сутність самооцінювання полягає в наступному: діти можуть оцінити себе тільки тоді, коли у них є цілі, яких вони повинні досягти в процесі навчання, і зрозумілі критерії оцінювання. Використання взаємооцінювання сприяє партнерській взаємодії між учнями, таким чином, вони допомагають покращувати свої навчальні результати.

Педагоги школи частково використовують методики самооцінювання і взаємооцінювання під час проведення уроків, застосовуючи різні форми роботи. Проте прослідковується однотипність форм такого оцінювання (самооцінювання проводиться на початку уроку під час перевірки домашнього завдання або в кінці уроку у формі тестів). Аналіз такого оцінювання вчителями проводиться не завжди, критерії оцінювання інколи визначаються не чітко, прийом часто не доведено до логічного завершення за браком часу, тому не завжди є ефективним.

Тільки частина вчителів-предметників в 5–11 класах активно застосовує самооцінювання і взаємооцінювання учнів. Для більшості вчителів це питання потребує опрацювання, для чого має бути розглянуте на засіданнях методичного об'єднання.

У цілому, результат самооцінювання на пряму – рівень достатній.

Ви отримуєте інформацію про критерії, правила оцінювання навчальних досягнень?

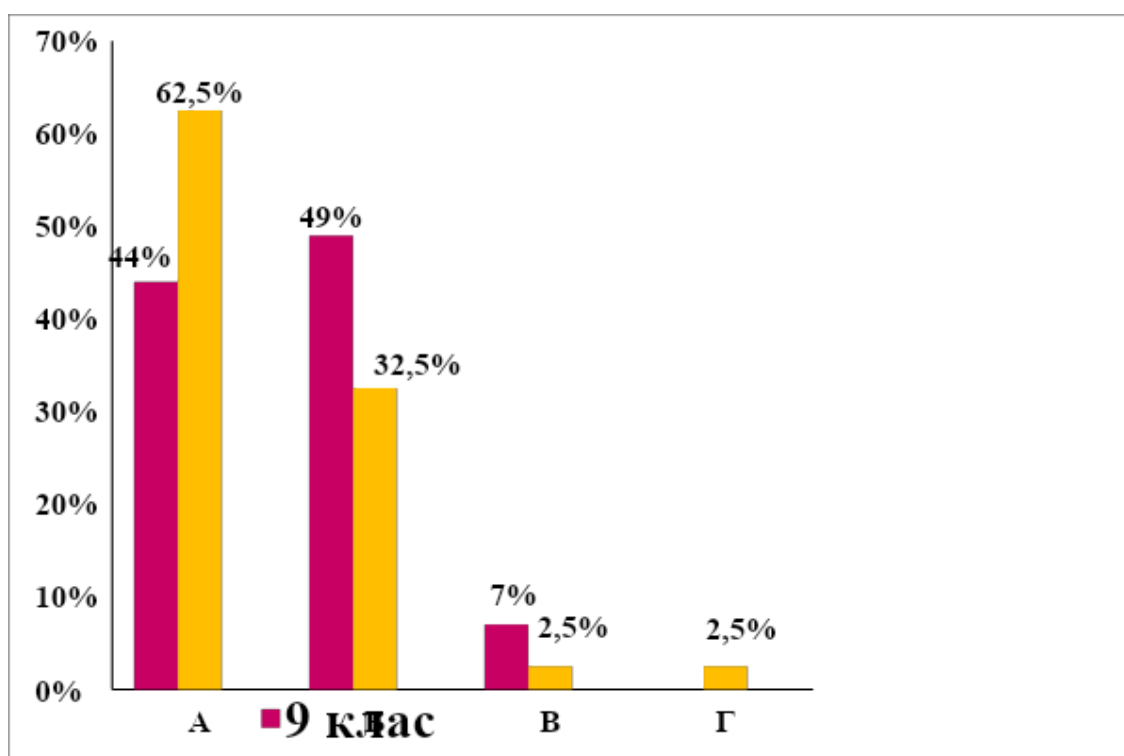
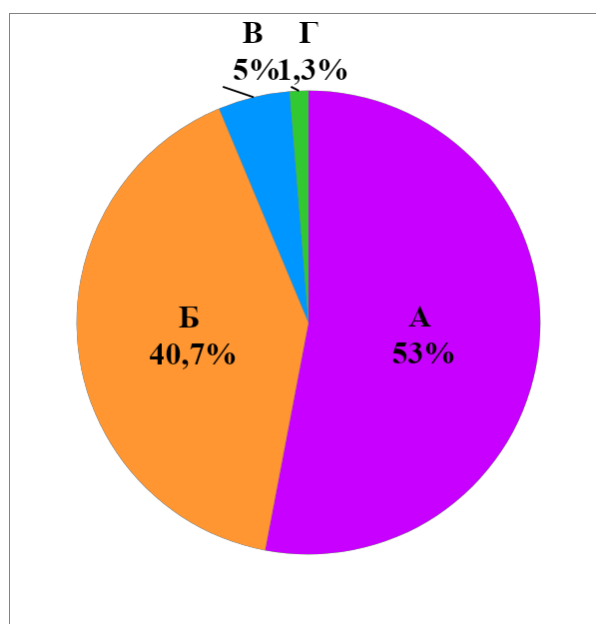
А так, отримую ;

Б так, отримую, але тільки у разі звернення до вчителя ;

В не отримую, навіть у разі звернення до вчителя, користуюсь інформацією з офіційних джерел;

Г не отримую.

9-11 класи

Наскільки доступно вчителі пояснюють і аргументують виставлення оцінок?

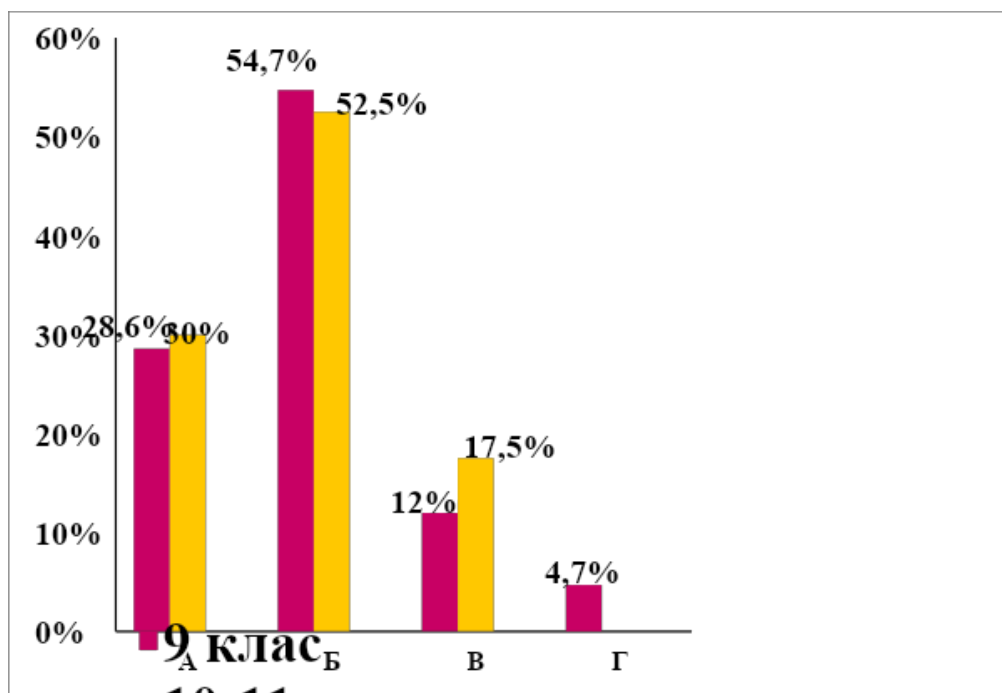
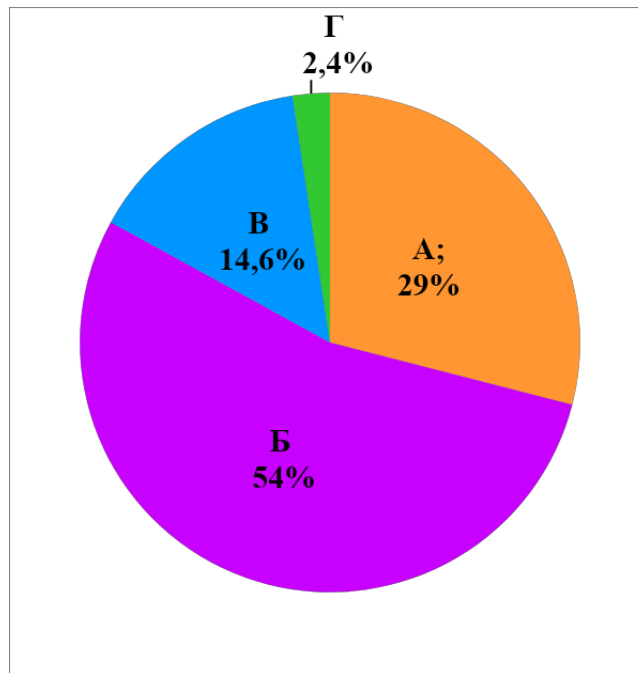
А вчителі ще до початку оцінювання завжди пояснюють, за що я можу отримати ту чи іншу оцінку, а після оцінювання завжди її обґрунтовують;

Б вчителі переважно пояснюють вимоги до оцінювання, аргументують оцінку лише на моє прохання;

В вчителі дуже рідко попередньо пояснюють вимоги до оцінювання, не завжди аргументують оцінку навіть на моє прохання;

Г вчителі ніколи не пояснюють вимоги до оцінювання, відмовляються обґрунтувати виставлену оцінку, навіть на моє прохання.

9-11 класи

Наскільки вчителі справедливо оцінюють Ваші навчальні досягнення?

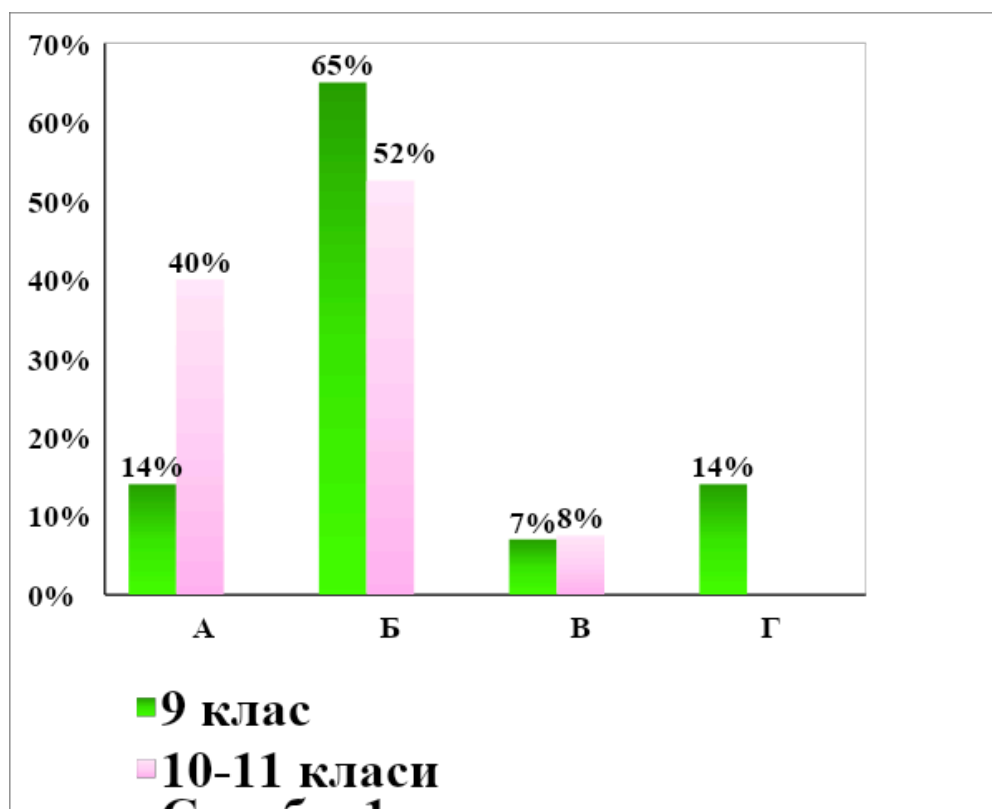
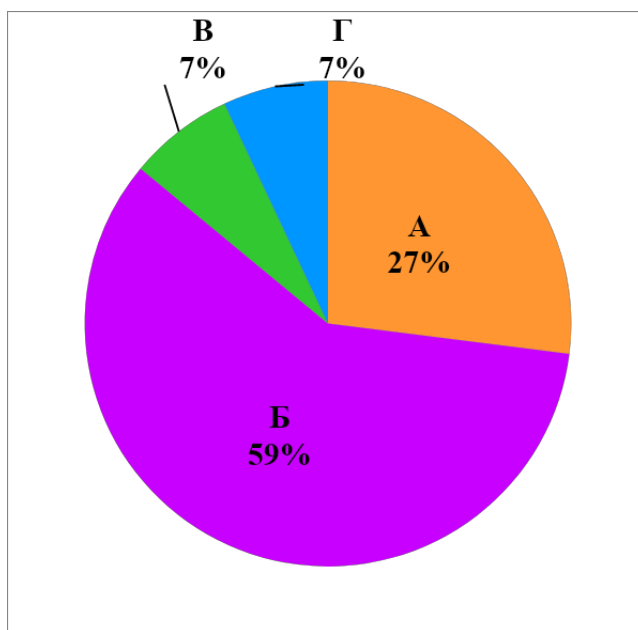
А оцінюють справедливо ;

Б у більшості випадків оцінюють справедливо ;

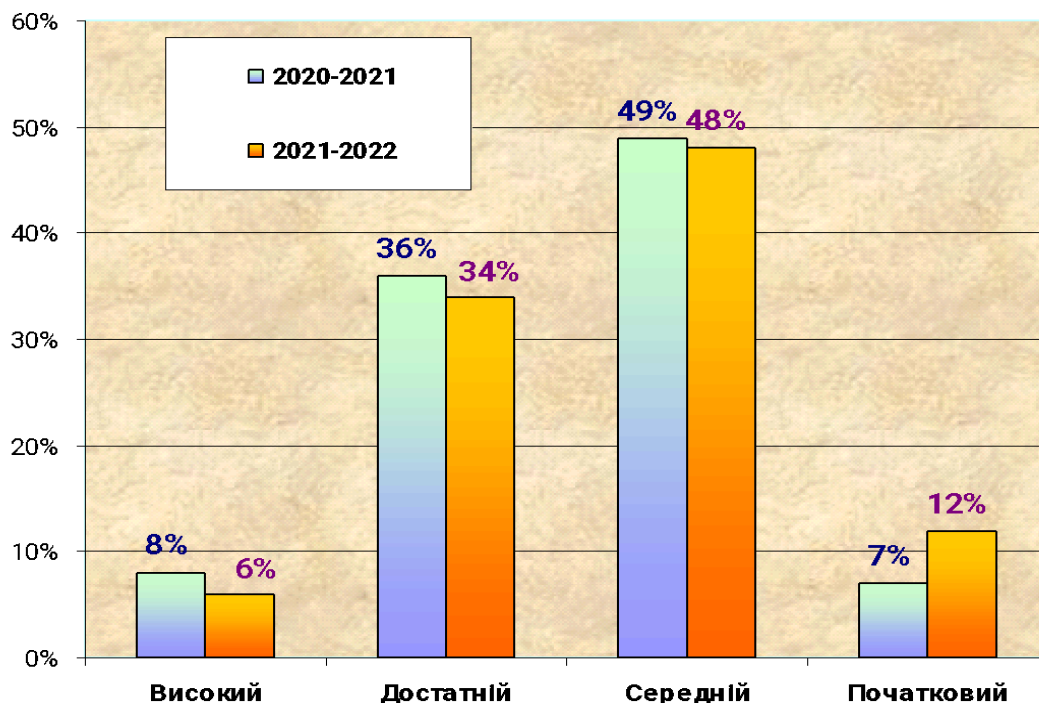
В у більшості випадків оцінюють несправедливо ;

Г оцінюють несправедливо.

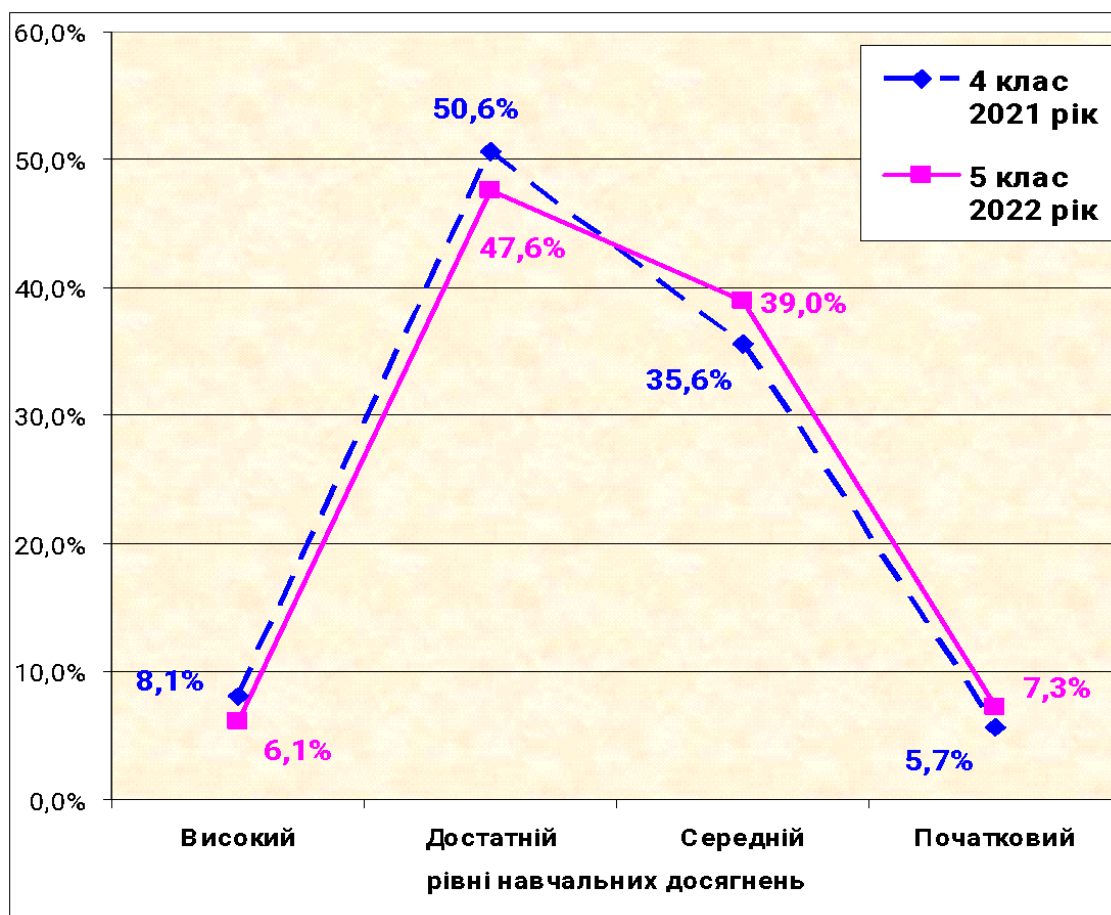
9-11 класи

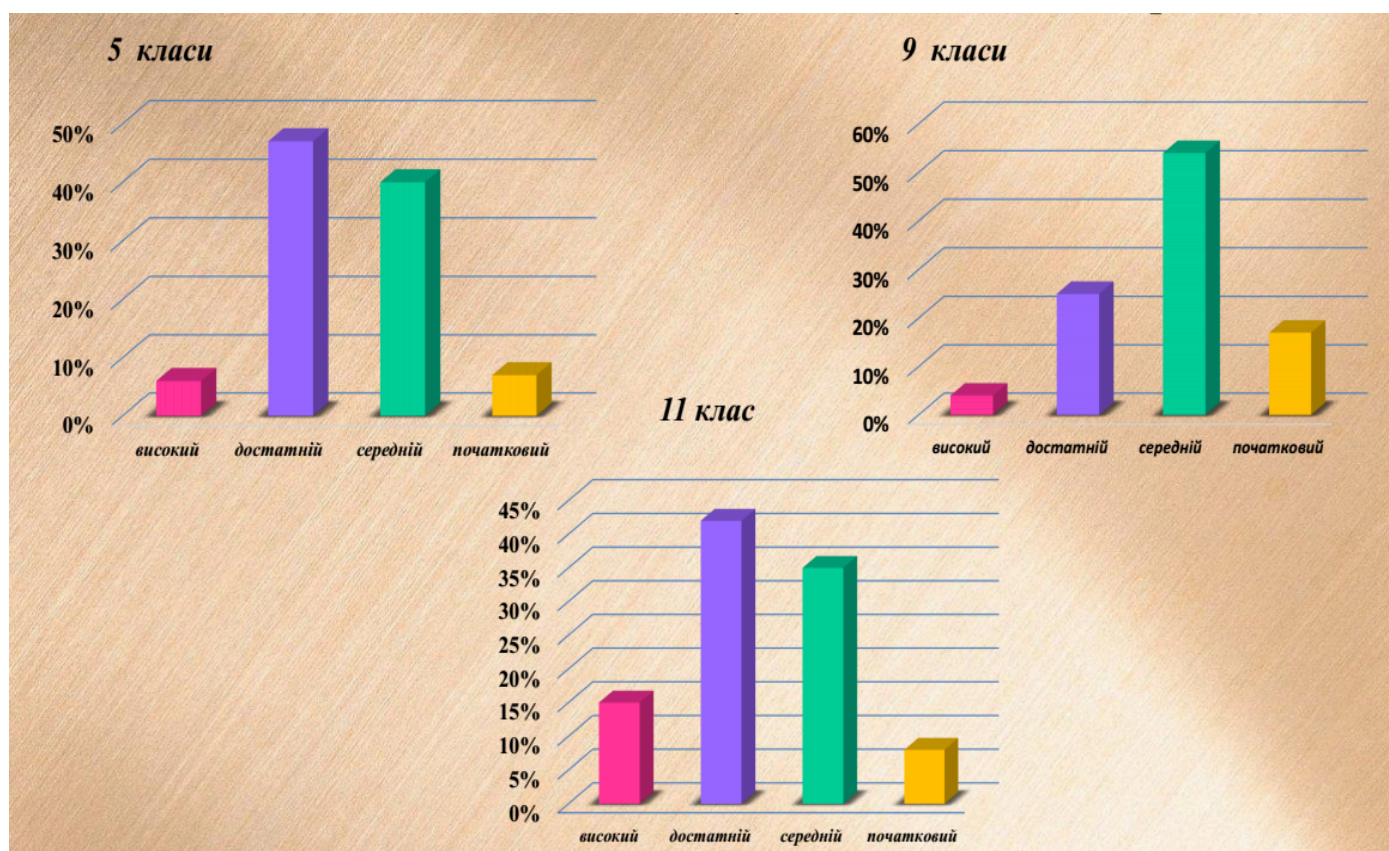
Порівняння результатів навчання учнів 5–11-х класів
у 2020–2021 та 2021–2022 навчальних роках

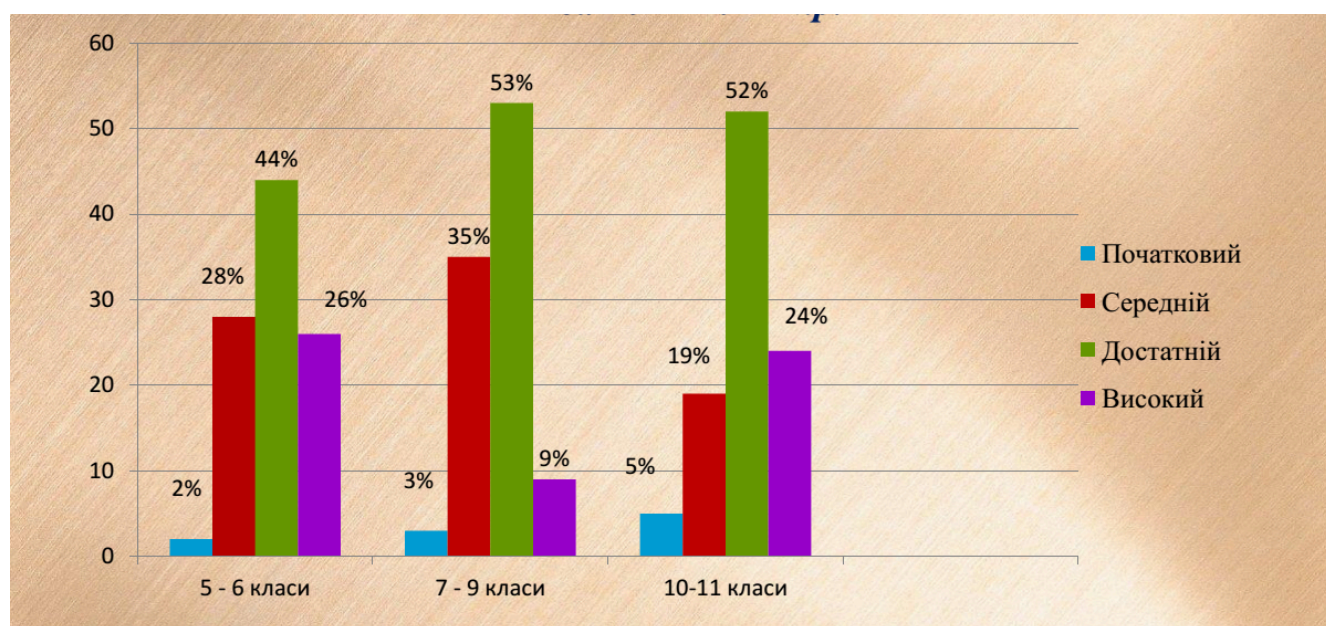
Порівняння результатів навчання
учнів 4-х класів за підсумками 2020–2021 навчального року
та учнів 5-х класів за підсумками 2021–2022 навчального року

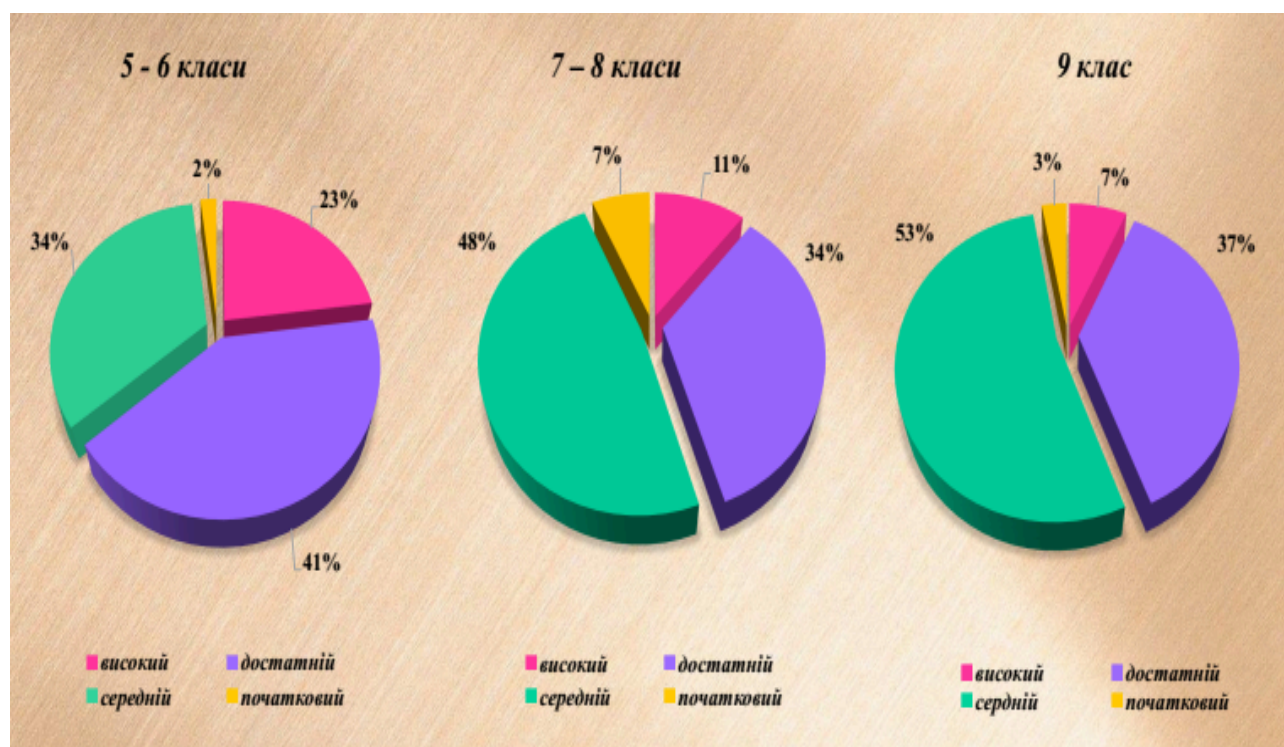
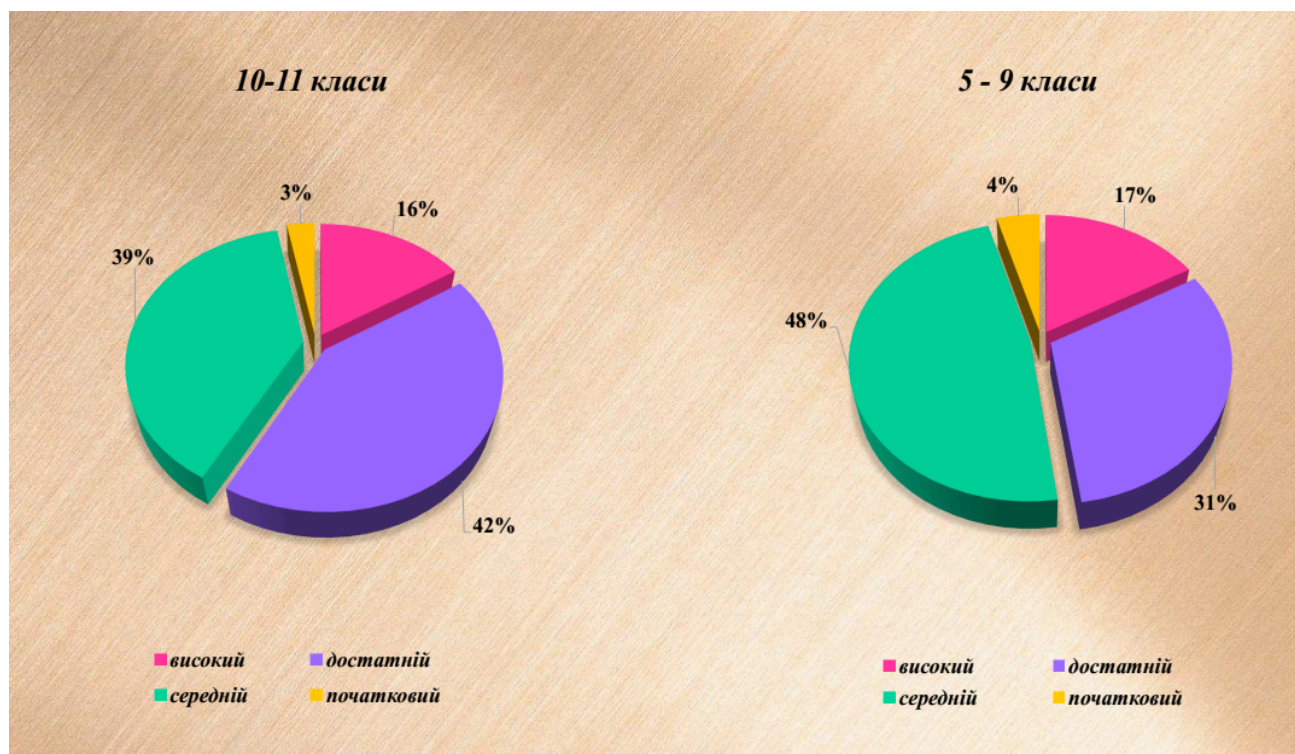
Навчальні досягнення учнів за підсумками 2021 – 2022 навчального року

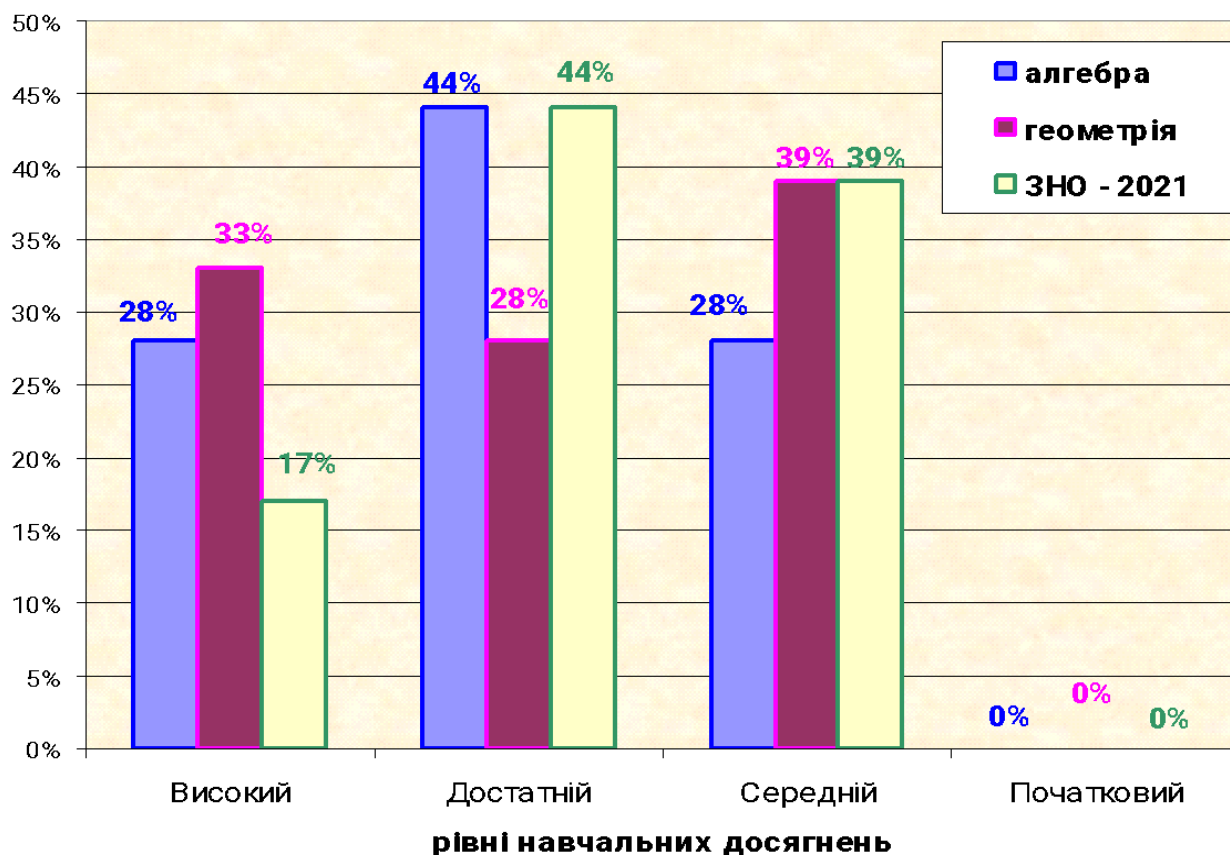
Результати річного оцінювання учнів 5–11 класів з української мови за 2021-2022 навчальний рік

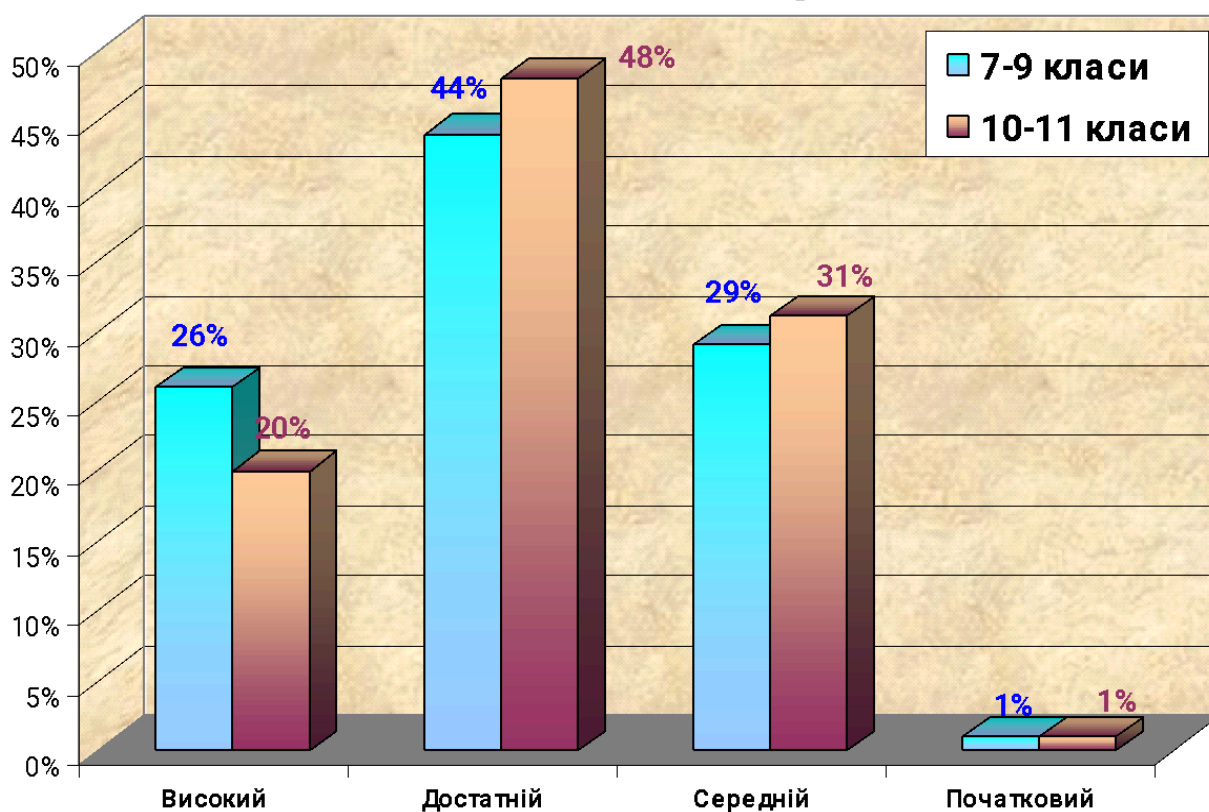
Результати річного оцінювання учнів 5–11 класів з математики
за 2021 – 2022 навчальний рік

Порівняння результатів річного оцінювання учнів 11 класу з математики з результатом ЗНО у 2021 році

Результати річного оцінювання учнів 7–11 класів з історії України за 2021 – 2022 навчальний рік

У школі оцінюють Ваші результати навчання з метою:

А відстеження Вашого індивідуального прогресу в навчанні;

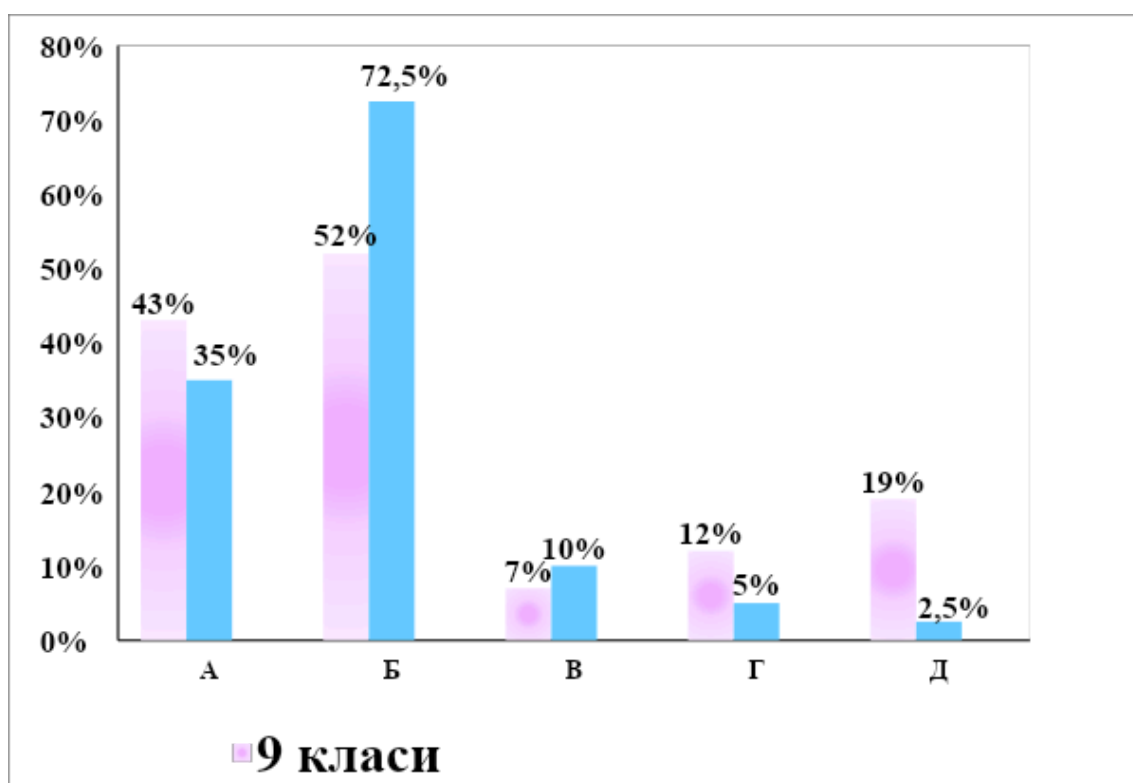
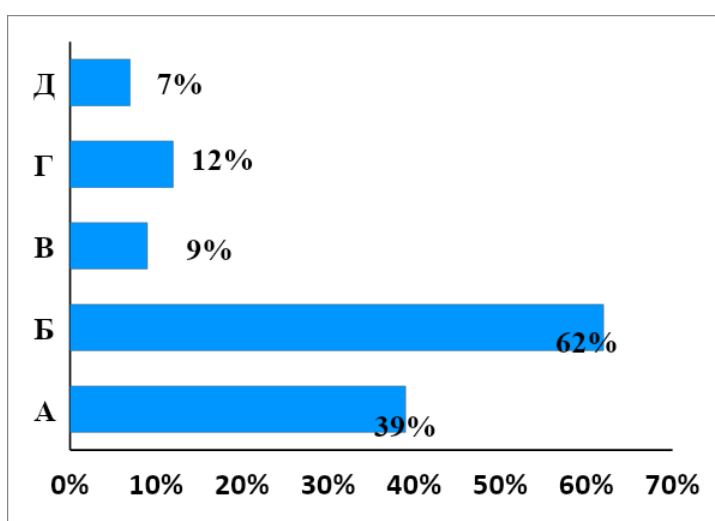
Б визначення рівня Ваших знань, умінь і навичок;

В для відтворення матеріалу підручника;

Г мені не відомо, з якою метою ;

Д оцінка використовується як інструмент покарання.

9-11 класи

Для вдосконалення системи оцінювання здобувачів освіти:

1. Провести засідання методичних об'єднань, тренінги, майстер-класи щодо удосконалення системи оцінювання здобувачів освіти, впровадження формульованого оцінювання, використання різних прийомів, надання зворотного зв'язку від учителя до учня в різних формах щодо сприйняття, розуміння та засвоєння ними навчального матеріалу, що дозволять учням побачити власний індивідуальний поступ. (Відповідальні: голови методичних об'єднань, протягом 2022-2023 навчального року)

2. Учителям-предметникам протягом 2022-2023 навчального року:

- Постійно інформувати здобувачів освіти щодо критеріїв, правил та процедур оцінювання їхніх результатів навчання як в цілому, так і в розрізі окремих видів роботи зокрема. Залучати їх до розроблення критеріїв оцінювання різних видів навчальної діяльності.

- Оновити в кабінетах критерії оцінювання у відповідності зі специфікою викладання предмета.

- Використовувати сучасні освітні підходи до організації освітнього процесу з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

- Практикувати більше мотиваційних і діяльнісних завдань на уроках, створювати можливості вибору учнями різнорівневих навчальних завдань і напрямів навчальної діяльності.

- Розвивати в учнів здатність до самооцінювання їхнього прогресу та навчальних досягнень.

- Організовувати педагогічну діяльність та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності.